

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Vurdering av samlet kapitalbehov, kapitalmål og faktisk kapital

Høstkonferansen 2010, Bankenes sikringsfond

Bergen, 20. september 2010

Dag Bjørneset

Agenda

Alle sidene blir
ikke gjennomgått

I. Introduksjon

- Hovedbudskap
- En av styrets viktigste oppgaver
- Bankens prosess – under tilsyn
- Egenkapitalen har økt betydning
- Forberede banken på det uventede
- ICAAP og SREP, dialog om mål

II. ICAAP – observasjoner og sjekkpunkter

- Metoder for kapitalbehov
- Prosess
- Evaluere styring og kontroll
- Fremskrivning og nedgangsscenario
- Kapitalplan
- Kredittrisiko
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko
- Markedsrisiko

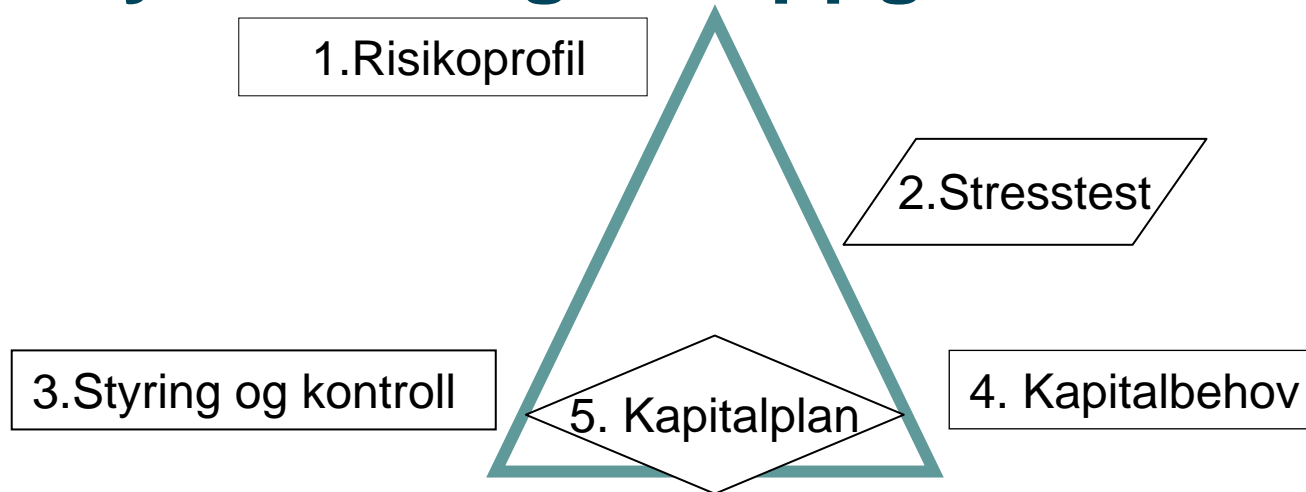
III. SREP - metodikk, resultater og sammenligninger

- Elementene I tilsynsmetodikken
- Målene
- Moduler for tilsyn og risikoevaluering
- Omfattende arbeid, gode resultater
- Kjernekapitalen er styrket vesentlig
- Svekket porteføljekvalitet –store variasjoner i risiko
- Konsentrasjonsrisiko krever vesentlig kapitalpåslag
- Stresstesting av kredittrisiko viser vesentlig økning i kapitalbehovet
- Likviditetsrisiko - store variasjoner i risiko
- ICAAP framover

I. Introduksjon

- 1. Bankene har samlet sett styrket sin soliditet vesentlig**
Finanstilsynet er nå tilfreds med den soliditet de aller fleste bankene har opparbeidet
- 2. Stor usikkerhet om fundingmarkedet og nye reguleringer**
Dette må hensyntas ved å opprettholde nytt nivå for kjernekapital
- 3. Bankenes risiko- og kapitalstyringsprosess er forbedret**
Men store kvalitetsforskjeller – og kontinuerlig videreutviklingsbehov
- 4. Det er stor variasjon i risikonivåer mellom banker**
Dette motiverer for individuelle kapitalbehovsvurderinger

Risiko- og kapitalstyring – en av styrets viktigste oppgaver

Bankenes perspektiv:
Lønnsomhet og risikoprofil

10 ICAAP-prinsipp (proporsjonalitet)

Finanstilsynets perspektiv:
Soliditet og stabilitet

6 SREP-prinsipp og 4 dialogprinsipp

Prinsipp:

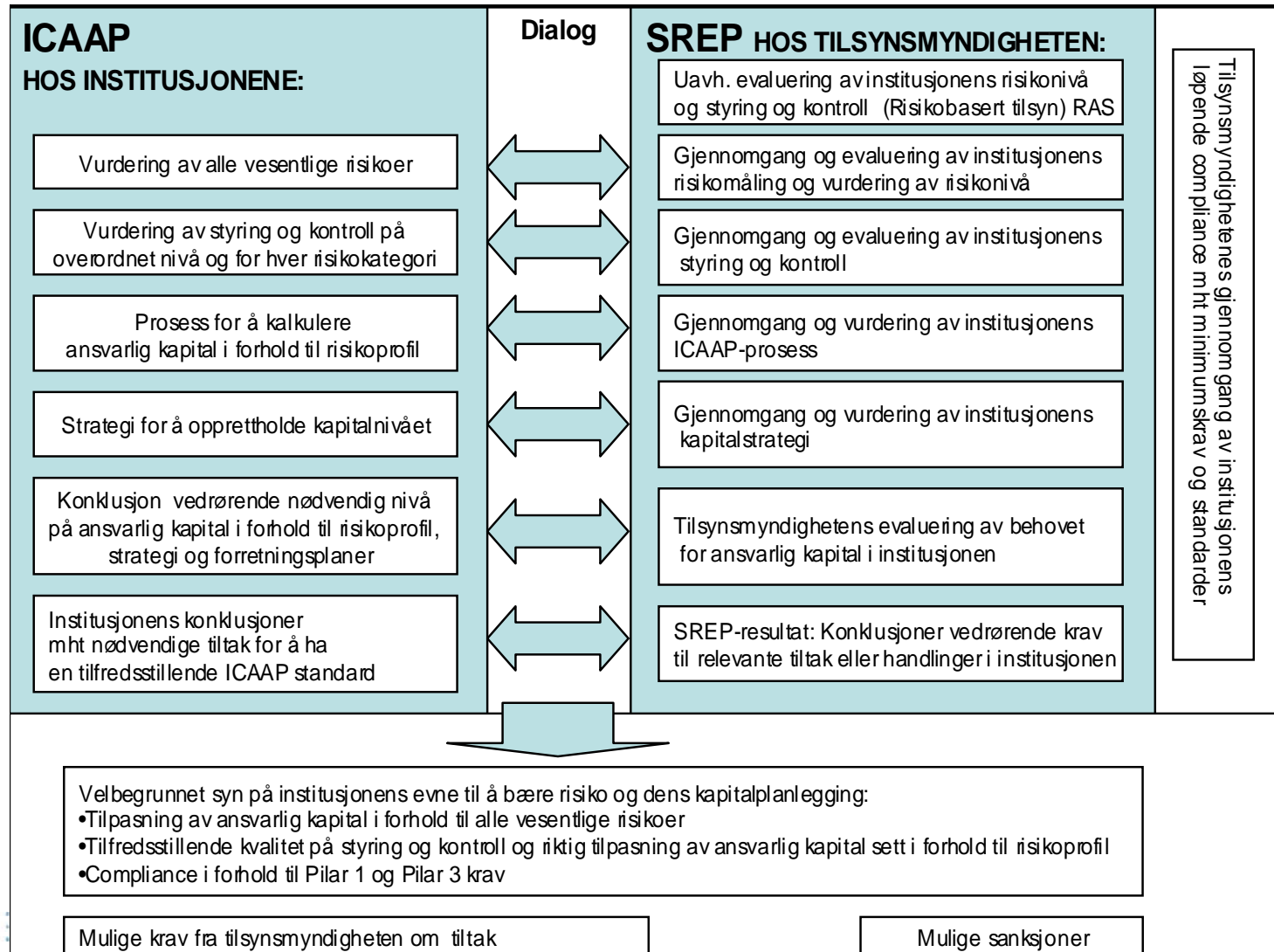
ICAAP er bankens prosess – under tilsyn

- Bankens ansvar er regulert i Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b og Kapitalkravsforskriften. Veiledning er gitt i rundskriv 21/2006, ref CEBS GL 3
- Finanstilsynet har ansvar for tilsyn med bankenes ICAAP prosess og gjør selvstendige vurderinger av risikoprofil, ICAAP dokumentasjon og mål
- Finanstilsynet skal være åpen om sin metodikk
  - fremmer god dialog med bankene
  - deler oppfatninger av hva som er god markedspraksis.

Rundskriv 21/2006 om ICAAP/ SREP

TILSYNSPROSESSEN (SRP)

Egenkapitalen har fått økt betydning

Markedet

- Usikkerhet om tapsrisiko
- Knapp tilgang til likviditet – risikovurdering økt betydning
- Ny markedsstandard for soliditet
- Sammenligning av soliditet vanskelig under Basel II- reglene

Ny regulering - Basel III

- Likviditet: økt likviditetsbuffer og langsiktig funding
- Soliditet: minimumskrav til egenkapital (leverage ratio) kan få konsekvenser
  - Direkte for boligkredittforetak og enkelte andre
  - I tillegg mulig indirekte effekt på bankene

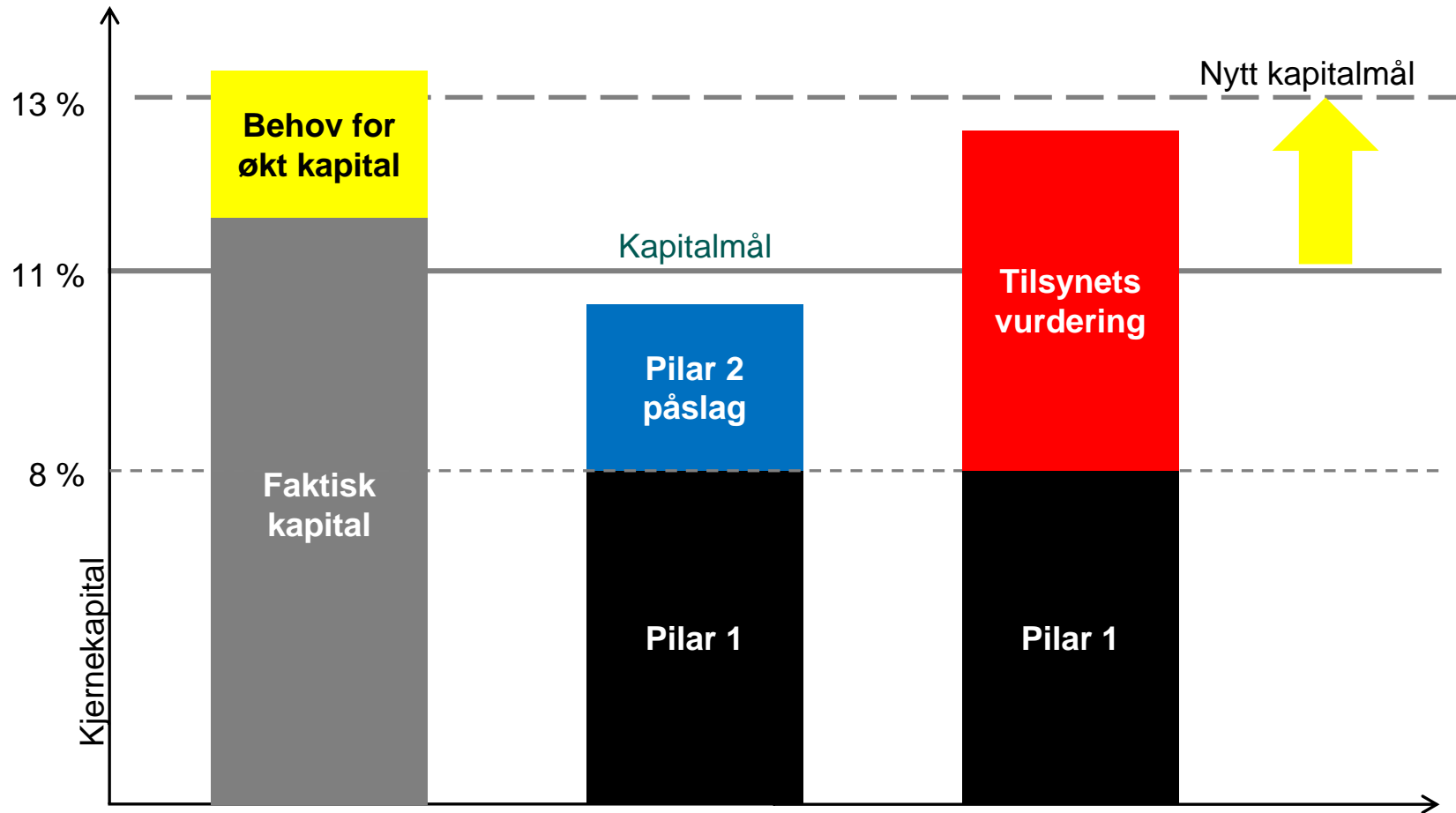
ICAAP skal forberede banken på det uventede

Uventede hendelser inntreffer...

- God innsikt i risikoprofilen, og konsekvenser av ulike scenarier, er viktig for å kunne evaluere forretningsstrategi, retningslinjer for risikostyring og mål for kapitalnivå
- Hvor alvorlige hendelser skal banken kunne håndtere ?
  - Stresstester og scenarier
  - Beredskapsplaner med vurdering av tiltakene

Kapitalmål og faktisk kapital kan måtte økes etter SREP

ICAAP

SREP

Dialog

II. ICAAP – noen observasjoner og sjekkpunkter

Metodikk for å fastslå kapitalbehov

Alt 1: Pilar 1 + Pilar 2 tillegg

- Kvantifiserte tillegg
- Skjønnsmessig fastsatte tillegg

Alt 2: Egne modeller

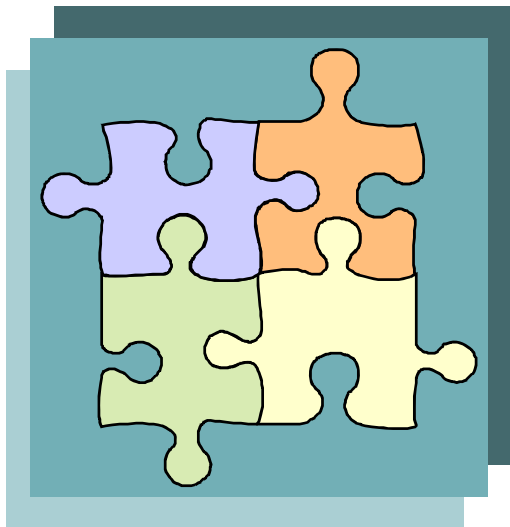
- a. Godkjent for bruk i pilar 1
- b. Brukes kun internt

Finanstilsynet tar utgangspunkt i pilar 1 kravet som minimum - og ser bort fra evt. effekt av diversifisering

Krav til helhet i bankenes prosesser

Observasjoner

*ICAAP må bidra til god helhet !
- fra et overordnet perspektiv*

Sjekkpunkter

- Fastsett risikoprofil – evaluere og sette mål på kort og lang sikt
- Evaluer rammeverk for risikostyring
- Evaluer gjennomføring av risikostyring og internkontroll, jf forskrift om risikostyring og kontroll
- Evaluer strategiplanen
- Budsjett og fremskriving 3 år
- Fastsett minimumsmål for kjernekapital
- Uavhengig vurdering av ICAAP for styret

Evaluere risikostyring og kontroll

Observasjoner

- Risikostyring og kontroll er viktigste redskap for å håndtere risikoene
- Å evaluere styring og kontroll (rammeverket og gjennomføring) er viktig for å vurdere samlet risikoprofil og kapitalbehov
- I ICAAP skal det vurderes om det er behov for kapitaltillegg for de enkelte risikoene pga svakheter i styring og kontroll
- Systematikk og metodikk mangler ofte i egnevalueringene
- ICAAP kan oppfylle krav i Forskrift om risikostyring og kontroll
  - foretaket skal evaluere risikostyringen
  - styret skal evaluere eget arbeid med risikostyring og kontroll

	KONTROLL			
	God	Tilfredsstillende	Mindre tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende
Strategi og policies				
Organisering og ansvarsforhold				
Måling, overvåking, rapportering				
Uavhengig Kontroll				
Styrets rolle				

Fra Finanstilsynets kredittrisikomodul

Fremskriving og nedgangsscenario – en utfordring for mange

Sjekkpunkter

- Beskriv scenariene med forutsetninger
- Utarbeid resultat- og balanseprognose iht. strategiplanen (basis) med sensitivitet for forventet kapitaldekning 3 år frem
- Vurder utvikling i kredittkvalitet mot høye vekstmål
- Vurder effekt av boligkreditt
- Beregn kapitalkrav pilar 1 og pilar 2 for alle risikoer hvert år
- Estimer kapitalbehovet 3 år fremover -
  - *Basisalternativ*
  - *Alvorlig nedgangsscenario*
- Vurder effekt av nedgangsscenario i et helhetsperspektiv
  - Ideellt alle risikoer
  - Vurder muligheten til å øke kapitaldekningen i en vanskelig situasjon, ref beredskapsplanen
- Definer hvilke kritiske situasjoner banken vil og kan overleve

Kapitalplan med mål og beredskapsplan

Observasjoner

- Ikke alle banker har fastsatt kapitalmål, eller klare min. mål
- Enkelte banker har nå lavere faktisk kapital enn vedtatte mål
- Beredskapsplanene vurderer ofte ikke realismen i alternative tiltak
- Kapitalmålene bør offentliggjøres i pilar 3 rapporten

Sjekkpunkter

- Oppsummer kapitalbehovet (totalvurdering)
- Vurder også forhold som marked, makroøkonomi og benchmarking når kapitalmål settes
- Fastsett min. mål for kjernekapital og evaluerer regelmessig (styret)
- Fastsett krav til sammensetning av kapitalen
- Kapitalmål > Kapitalbehov !
- Konkretiser beredskapsplan for å sikre at kapitalmålet nås

Observasjoner

- God periodisk risikorapport er et godt grunnlag for en evaluering av risikoprofilen i ICAAP
- Kredittmodeller som ikke er godkjent for bruk i banken for kapitalkravsberegning ser Finanstilsynet bort fra
- Tilsynet forventer et påslag på pilar 1

Sjekkpunkter

- Beskriv og evaluer risikoprofilen
- Beskriv og vurder konsentrasjonsrisiko
  - Bransjer, størrelse, geografi
- Evaluer behov for kapital ut over pilar 1 i forhold til en "veldifferensiert portefølje"
- Evaluer risikostyringen og vurder behov for kapitaltillegg for svakheter

Observasjoner

- "Avvikere": Finanstilsynet har pålagt enkelte å treffe tiltak for å endre fundingstrukturen med henvisning til likviditets forskriften
- Flere deleiere i boligkreditselskap har glemt å oppdatere mål for innskuddsdekning mv. etter at portefølje er flyttet
- Basel III medfører endrede krav til likviditetsbuffer og økt langsiktighet. Enkelte har begynt å forberede seg på dette

Sjekkpunkter

- Viktig om faktisk og målsatt risikoprofil er avklart. Beskriv og evaluer risikoprofilen med likviditetsreserve, forfall, konsentrasjon, langsiktig finansiering, benchmark, stresstest
- Vurder sammenhengen kapitaldekning/tillit. Hvilket kapitalnivå anses nødvendig for å sikre finansiering i et vanskelig marked
- Beskriv og evaluer styring og kontroll, og evt behov for kapitalpåslag

Operasjonell risiko

Observasjoner

- 5 banker benytter nå sjablongmetoden for pilar 1
- Flere banker har utviklet egen metodikk for å evaluere operasjonell risiko i ICAAP
- ”Ingen grunn til høyere kapitalbehov enn minstekravet” gir ikke innsikt i om det er gjort en tilstrekkelig vurdering
- Hvem vurderer IT risikoen ?

Sjekkpunkter

- Beskriv metodikk for å estimere kapitalbehovet
- Vurder om det er behov for kapital ut over pilar 1 pga særlige risikoforhold
- Hvis sjablongmetoden skal benyttes, hvordan oppfylles kravene til styring og kontroll
- Integrer ledelsesrapporteringen iht forskrift om styring og kontroll
- Evaluer styring og kontroll og behovet for kapitalpåslag

Observasjoner

- Undervurdert risiko før markedssvikten ved finanskrisen
- Stresstestene ikke omfattende nok for porteføljer som ikke var utvilsomt gode mht motpartsrisiko og likviditet i papiret
- Rammene er ofte fastsatt unødvendig vide

Sjekkpunkter

- Beskriv metodikken - for eksempel stresstester for aksjerisiko, renterisiko, valutarisiko og spreadrisiko
- Begrunn nivået for stresstesten, jf spredning og likviditet i papirene
- Vurder også behovet for kapital for egenkapital- og gjeldsinstrumenter klassifisert som omløps- og anleggsmidler
  - pilar 1 er kun handelsporteføljen
- Ta utgangspunkt i rammer

III. SREP

- metodikk, resultater og sammenligninger

Elementene i tilsynsmetodikken

- Årsplaner basert på prinsippet om risikobasert tilsyn
- Inspeksjoner - normalt dypere analyser og tettere dialog enn i SREP
- Systematiske analyser og dialog basert på kjent metodikk (risikomodulene)
- Risikomodulene har økt kvaliteten på inspeksjoner, analyser og dialog
- Tematilsyn for å belyse en markedspraksis

Elementene i tilsynsmetodikken forts.

- Boliglånsundersøkelsen
- Interne rapporter basert på alle bankers rapportering av regnskap, kapitaldekning, store engasjement, likviditet med mer
- Oppfølgingsrapport for bankenes innmeldte minimumsmål for kjernekapital
- Sjekkpunkter som støtte for evaluering av mindre bankers ICAAP
- Omfattende årlig risikoanalyse av største banker
  - Finanstilsynet analyserer bankenes kredittrisiko BM ved hjelp av SEBRA modellen (PD, endring, avvik fra norgesporteføljen, stresstest, konsentrasjon)
- Samarbeider med tilsynsmyndighetene i andre land

Årlig plan for tilsynsarbeidet basert på Tilsynets mål og årsplan

Hovedmål: Bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder

– Konkretisert i 6 delmål:

1. Solide finansinstitusjoner og foretak med egnet ledelse, god internkontroll og risikostyring
2. Robust infrastruktur som sørger for betryggende oppgjør og betalinger
3. God overvåking av risikoen i husholdninger, foretak og eiendoms- og verdipapirmarkedene

Delmål forts.

4. Tilstrekkelig informasjon til investorer og brukere i finansmarkedet, og god kvalitet på finansiell rapportering fra børsnoterte foretak
5. Å bidra til at aktørene i finansmarkedet overholder atferdsreglene og søke å forhindre atferd som kan medføre redusert tillit til finansmarkedet
6. At kritiske situasjoner håndteres med minst mulig skadevirkning

(utdrag fra Finanstilsynets strategi)

Bank og finans | Forsikring og pensjon | Verdipapir-området | Noterte foretak Prospekter | Revisjon | Ekstern regnskapsføring | Eiendomsmegling | Inkasso

Banker
Finansieringsforetak
E-pengeforetak
Betalingsforetak

TILSYN OG OVERVÅKNING

Krav til konsesjon
Tilsyn
Rapportering
Analyser

REGELVERK

Lover og forskrifter
Rundskriv
Høringer

INFORMASJON

Offentlige brev
Pressemeldinger
Foredrag og artikler
Spørsmål & svar

TEMA

Kapitaldekning
Store engasjementer
Supervisory Disclosure
Hvitvasking
IT-tilsyn
Regnskapsregelverk

Forside / Bank og finans / Banker / Kapitaldekning / Risikobasert tilsyn

3. mai 2009

Risikobasert tilsyn

Pilar 2 i kapitaldekningsregelverket stiller krav om at tilsynsmyndighetene skal ha et system for å vurdere de ulike risikoer som institusjonene er eksponert for. Vurderingene skal omfatte institusjonenes eksponering mot de viktigste risikoer, samt styring og kontroll med disse. Tilsynsmyndighetenes metoder og vurderingskriterier skal offentliggjøres.

En nærmere beskrivelse av tilsynsprosessen og retningslinjer for institusjonenes vurdering av risiko og kapitalbehov er gitt i rundskrivene 21/2006 og 26/2007.

Risikobasert tilsyn og utvikling av moduler

Finanstilsynets tilsynsprosesser er tilpasset kravene i Pilar 2, basert på bl a moduler for vurdering av

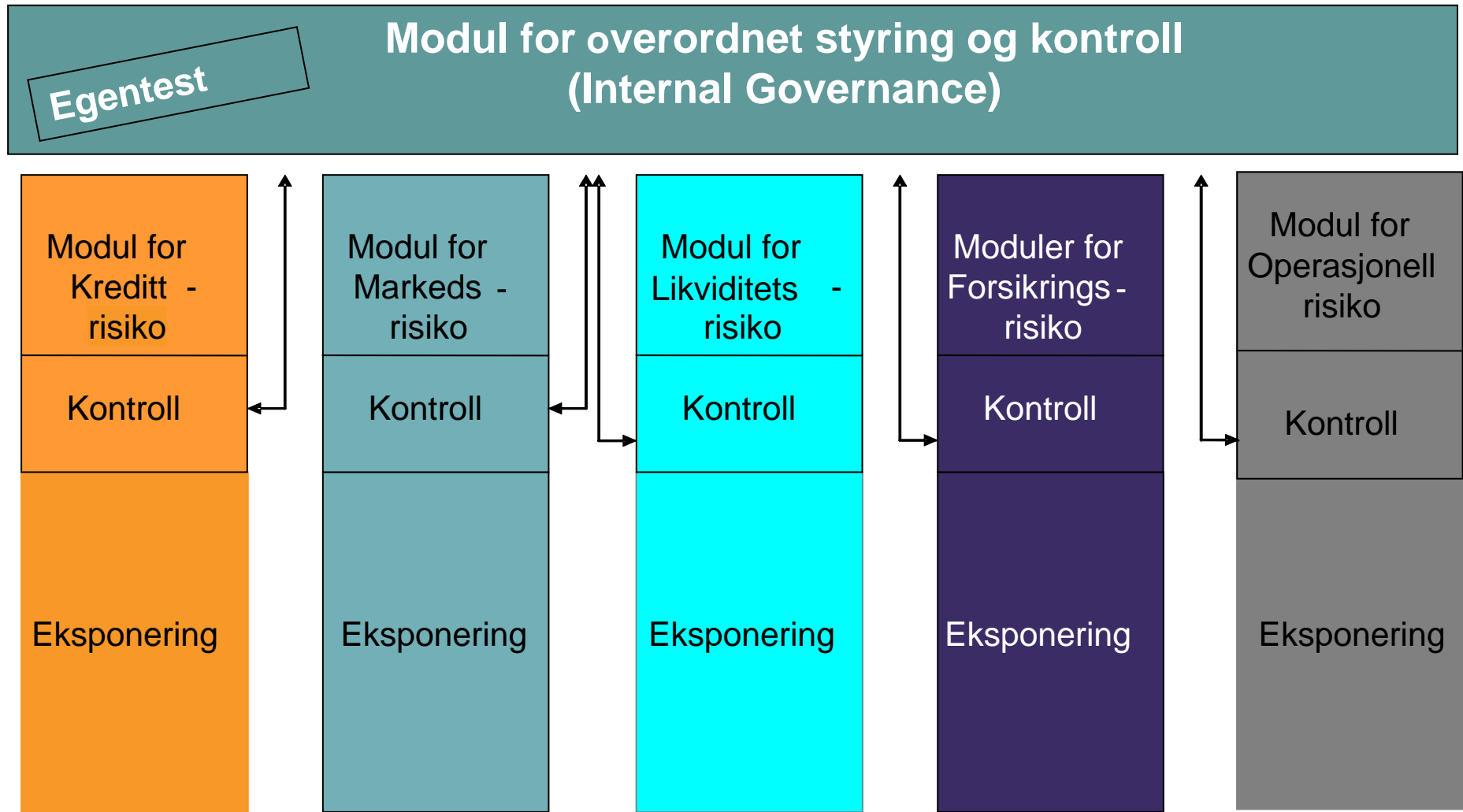
RELATERT INNHOLD

[Om kapitaldekning](#)

INTERNASJONALT

[Basel-komiteens publikasjoner](#)
[Committee of European Banking Supervisors](#)

Modulene for tilsyn brukes og av banker

Risikomodulenes struktur – kredittrisiko

	RISIKO			
	Lav	Moderat	Betydelig	Høy
Overordnet forretningspos. og veksvillighet				
Konsentrasjon/ diversifisering				
Porteføljekvalitet – Bedriftsmarked				
Porteføljekvalitet - Personmarked				
Porteføljens robusthet				

	KONTROLL			
	God	Tildredestillende	Mindre tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende
Strategi og policies				
Organisering og ansvarsforhold				
Måling, overvåking og rapportering				
Uavhengig kontroll				
Styrets rolle				

Årlig planlegging og rapportering av tilsynsaktivitet

Hovedpunkt fra 2009

- Dialog med institusjoner som i 2008 ble anbefalt å øke kapitalen og/eller kapitalmålene
- Evaluerte 104 ICAAP
- Samlet risiko- og kapitalbehovsvurdering av de 17 største institusjonene
- 58 inspeksjoner, inklusiv 6 IRB inspeksjoner (oppfølging)
- Deltok i college-arbeid vedrørende nordiske banker
- Utviklet nye verktøy for analyse
- Tett rapportering av likviditetsrisiko

Årlig planlegging og rapportering av tilsynsaktivitet (2)

Prioriteringer i 2010

- Høyt antall inspeksjoner
- Følge opp 2009 SREP
- Evaluere ca 50 ICAAP
- Opprettholde soliditeten på de nye nivåene
- Likviditetsrisiko
- Kredittrisiko
  - Kvalitet på analyser, risikostyring og kontroll, nedskrivninger
- Temainspeksjoner og kartlegge markedspraksis
  - Hvitvasking, rapportering av kapitaldekning, stresstesting, investeringsrådgivning og utlånspraksis boliglån

Gode resultater av omfattende arbeid knyttet til ICAAP

2008

- *Alle* finansinstitusjoner rapporterte ICAAP, som ble evaluert i skriftlige tilbakemeldinger (154)
- En rekke møter ble avholdt med ledelsen i institusjonene
- 70 % ble anbefalt å øke kjernekapitalen eller målet for kjernekapital
- Flere institusjoner ble pålagt å øke langsiktig funding

Gode resultater av omfattende arbeid knyttet til ICAAP (2)

2009

- 104 institusjoner ble pålagt å rapportere ICAAP til Finanstilsynet
- 15 mottok brev på forhånd om å vurdere i ICAAP å styrke kapitalen
- Over 20 ble bedt om å treffe tiltak for å styrke solvensen i 2009
- Ingen direkte pålegg ble gitt – dialogformen ble benyttet
- Økt erkjennelse i markedet for betydningen av høyere kapitalnivå
- Statens Finansfond etablert for å investere i kvalifiserte banker. Mange banker brukte denne muligheten etter prekvalifisering av Finanstilsynet
- Minst 10 % kjernekapital ser ut til å være den nye ”standard” for kjernekapitalmål hos de største regionbankene. Andre har høyere nivå

Gode resultater av omfattende arbeid knyttet til ICAAP (3)

2010

- 3 likelydende brev til institusjonene avhengig av soliditet og kapitalmål
- *Alle* banker skal gjennomføre ICAAP minst årlig
- 49 banker pålagt å rapportere ICAAP- tilpasset sin egen årsplan – og får skriftlig tilbakemelding.
- 17 største blir grundigst analysert
- Fortsatt fokus på målene for kjernekapital
- Oppfølging av andre ICAAP ved inspeksjoner og ad hoc når relevant

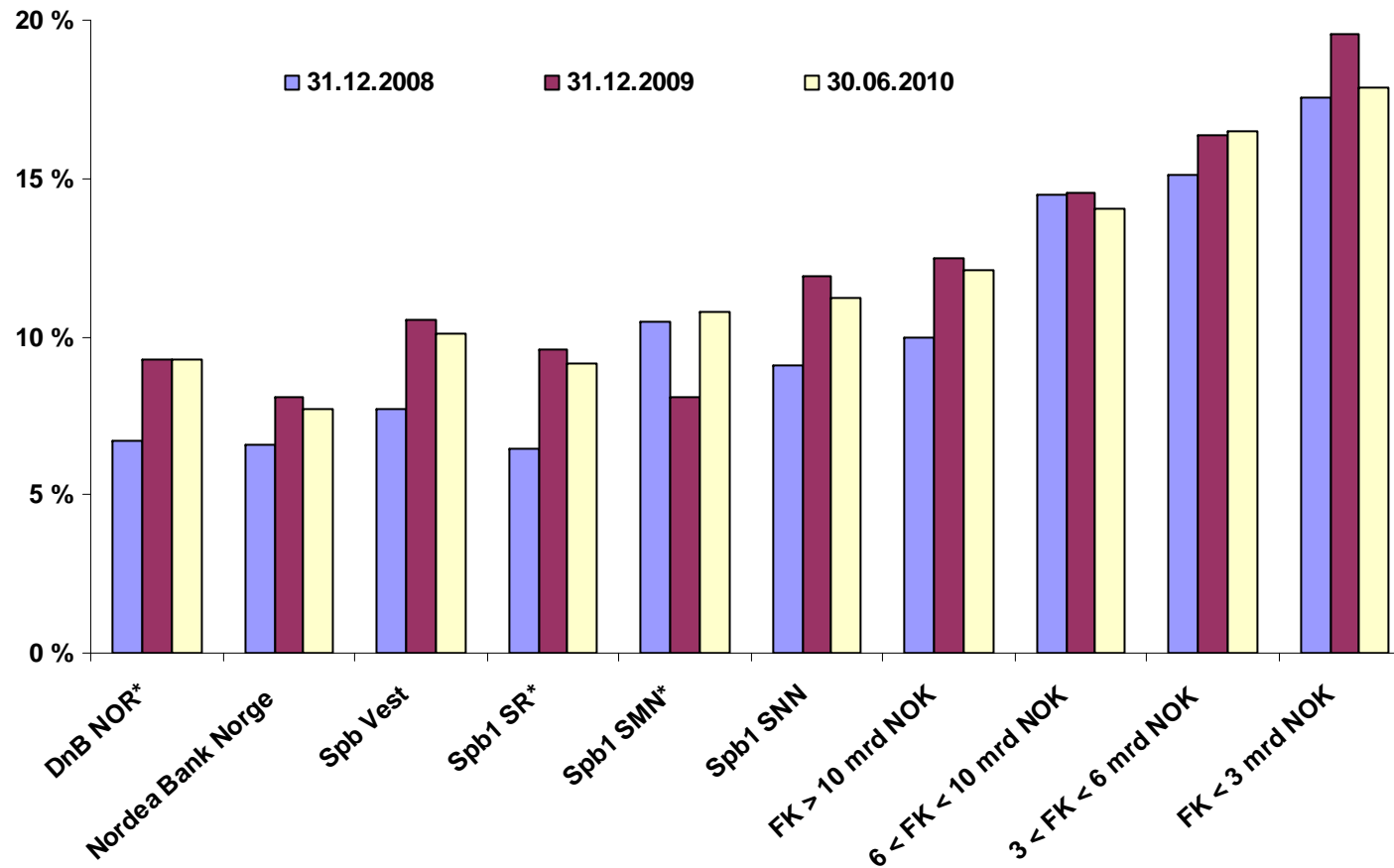
2011

- Følger trolig tilsvarende opplegg etter vurderinger av den enkelte institusjon

Kjernekapitalenn er styrket vesentlig

- IRB bankene (veid snitt):
økt kjernekapitaldekningen med 2,5 prosentpoeng i 2009
  - 1,5 pst skyldes økt kjernekapital
  - 1 % pst skyldes endring i gulv og reduksjon i beregningsgrunnlag
- Øvrige banker (veid snitt)
  - Over FK 10 mrd + 2,6 prosentpoeng til 12,6 %
  - Under FK 10 mrd + 1 prosentpoeng til 17,2 %
- Nye mål for kjernekapital er fastsatt

Kjernekapitaldekning

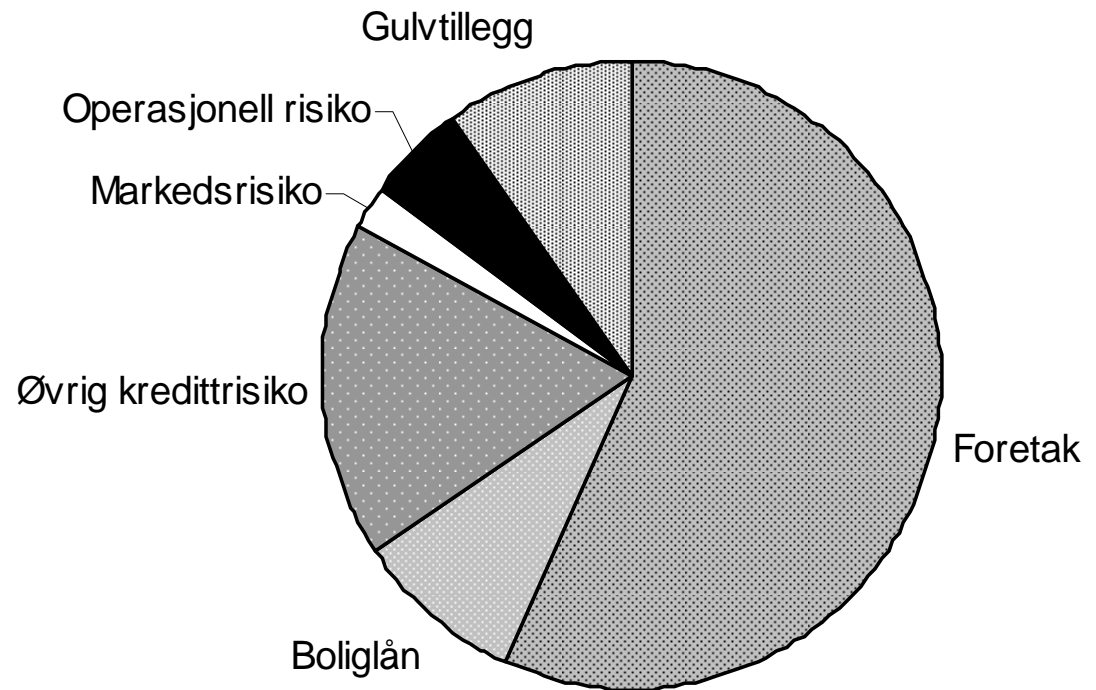
Kjernekapitaldekning

	2008	2009	30.06.10
<i>Største konsern:</i>			
DnB NOR*	6,7 %	9,3 %	9,3 %
Nordea Bank Norge	6,6 %	8,1 %	7,7 %
Spb Vest	7,7 %	10,5 %	10,1 %
Spb1 SR*	6,4 %	9,6 %	9,1 %
Spb1 SMN*	10,5 %	8,1 %	10,8 %
Spb1 SNN	9,1 %	11,9 %	11,2 %
<i>Øvrige banker (mor) hvorav:</i>			
FK > 10 mrd NOK	9,9 %	12,5 %	12,1 %
FK < 10 mrd NOK	16,2 %	17,3 %	16,5 %
6 < FK < 10 mrd NOK	14,5 %	14,6 %	14,0 %
3 < FK < 6 mrd NOK	15,1 %	16,4 %	16,5 %
FK < 3 mrd NOK	17,6 %	19,6 %	17,9 %

*medregner 50 pst av positivt delårsresultat ved Q2 2010

Utlån til BM krever mest kapital

- Lån til bedriftsmarkedet utgjør størsteparten av kapitalkravet
- Stor forskjell i risikovektene for lån til PM og BM
- Noe mindre forskjell i ikke-IRB banker
- Store forskjeller på risikovekter mellom banker i Norden
- Ulik grad av langsiktighet i modellenes utforming (PIT-TTC) og dermed kapitalkravet etter pilar 1

Kapitalfordeling pilar 1 – snitt for IRB banker

Svekket porteføljekvalitet i BM har økt kapitalbehovet for kredittrisiko

- Andel høyrisikoengasjement betydelig opp i 2009
  - 16 % av utvalget for alle banker 2009/2008R
- Gjennomsnittlig misligholdssannsynlighet økte fra 1,18 i 2008 til 2,05 % i 2009 (+ 74 %)
- Konsentrasjonsrisiko utgjør et vesentlig tilleggselement i kapitalbehovsberegningen med 14 % av pilar 1 kravet i snitt
- Stresstest viser 31 % økt kapitalbehov (av pilar 1) for økt risiko under den definerte stressbanen til 2013
- Stor variasjon mellom bankene
- Økte avsetninger dekker noe av risikoøkningen

Høyrisiko og forventet misligholdssannsynlighet opp i 2008-09

	31.12.2008 2007 R	31.12.2009 2008 R	Høyrisiko 08/2007 R	Høyrisiko 09/2008 R
Uvektet snitt 17 (%)	1,31	2,32	11	22
Norge- porteføljen (%)	1,18	2,05	-	16

Beregninger utført av Finanstilsynet på i gjennomsnitt 60 % av BM porteføljen til 17 største banker ved hjelp av SEBRA modellen. Høyrisiko er $PD > 3\%$. Oppdateres i november med 2009 regnskap.

Konsentrasjonsrisiko BM:

Betydelig kapitalpåslag nødvendig

	Individuelle 2008	Individuelle 2009	Sektor 2008	Sektor 2009
Uvektet snitt 17 banker	(0,79) 6 %	(0,77) 6 %	(33,5) 8 %	(28,0) 8 %

- Beregninger av konsentrasjonsrisiko i BM utført av Finanstilsynet for 17 banker. Påslag regnes i % av minstekravet. Data fra SEBRA databasen. (Herfindal-Hirschmann indeks med metodikk for omregning til kapitalpåslag utviklet av Spanske myndigheter).
- Gjennomsnittlig 14 % kapitaltillegg – men store individuelle variasjoner i beregningsresultatet
- Sektor-beregning basert på 22 bransjer
- Store engasjement tar ikke hensyn til konsolidering og er således undervurdert

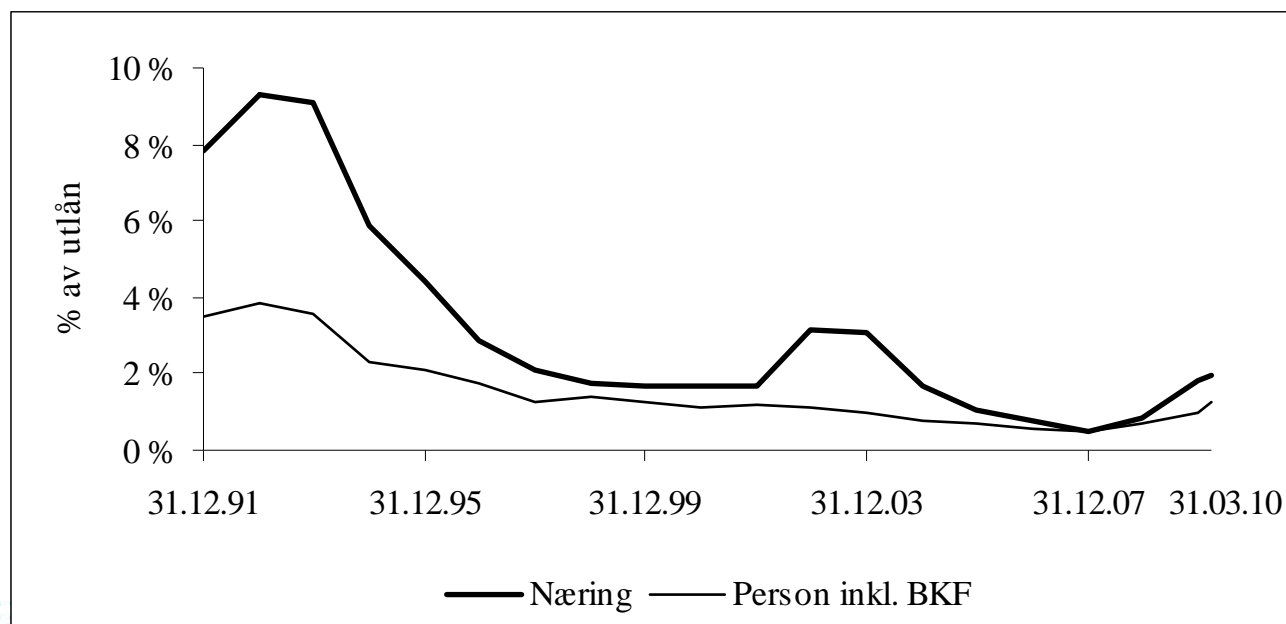
Stressscenario: Minstekravet til kapital for BM opp ca 30 % i snitt

	Økning 2008-2013
Uvektet snitt 17 banker	27 %
Norges- porteføljen	31 %

- Beregninger utført av Finanstilsynet ved hjelp av SEBRA modellen basert på stressbane. Metodikken er under utvikling
- Stressbanen er basert på Norges Banks stresstestscenario fra Finansiell Stabilitet 1/2010 (mai 2010) – men noe høyere renter

Stor økning i mislighold siste år - og store variasjoner

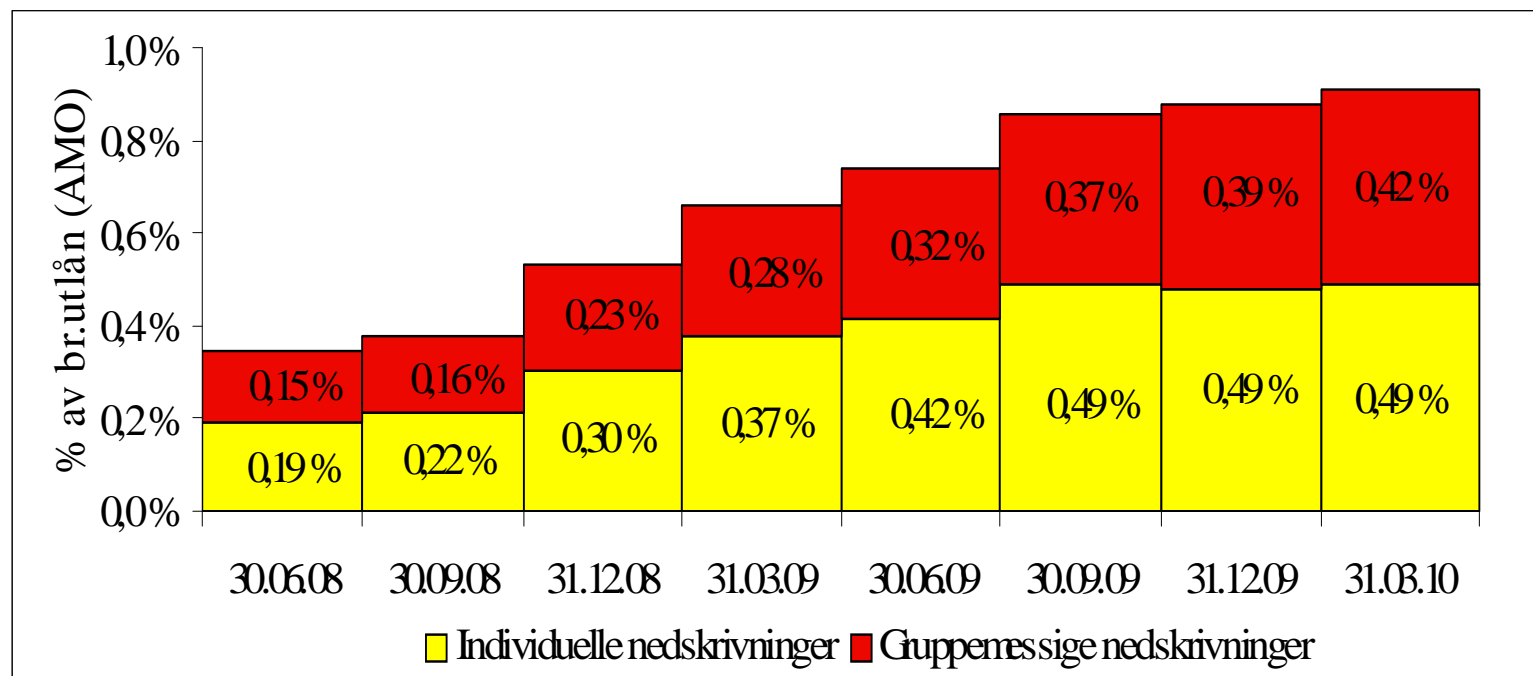
- Misligholdte BM lån var totalt 2,0 % av brutto utlån 1.kv 2010 (+ 67 % siste 12 mnd) – men 4 % i gruppen små banker
- Misligholdte PM lån var 1,9 % (+ 59 %) – men 1,2 % for gruppen små banker
- Samlet vekst i misligholdte lån +77 % pr 1. kv (ned til + 44 % pr 2. kv 2010)
- Store variasjoner mellom bankene er uttrykk for ulike risikonivå

Misligholdte engasjementer, alle norske banker

Økte nedskrivninger dekker noe av risikoøkningen

Akkumulerte samlede tapsnedskrivninger økte 24 % siste 12 mndr. pr. 1.kvartal 2010

Likviditetsrisiko: sammenligninger

Variasjonen i indikatorer viser at risikoen er ulik

31.12.2009 – 17(13) banker	Aritmetisk snitt	Lavest	Høyest
Innskudd/utlån	68,5 %	51,2 %	108,2 %
Likv.indikator 1 ₁₃	99,3	93,8	105,8
Likv.indikator 2 ₁₃	107,9	104,2	118,5
Innskudd 20 mill. + % av alle	22,1 %	5,6 %	54,0 %
Likviditetsbuffer	8,6 %	0,7 %	20,4 %

Likviditetsbuffer = likvide verdipapir + ubenytt trekkrett sentralbk totalt (etter haircut)

ICAAP framover

- Bankene videreutvikler metodikken for både pilar 1 og pilar 2
- ICAAP og SREP videreutvikles av nye anbefalinger fra CEBS
- Nye krav foreslås i Basel III
- Markedsstandarden for kapitalnivå kan være i utvikling
- Markedsutviklingen framover ?? Ta høyde for usikkerheten

- Pilar 3 rapportering: økt transparens om bankens individuelle risikoprofil, risikostyring og soliditet bidrar til å øke innsikten i kapitalbehov, kapitalmål og faktisk kapitalnivå – og de *vurderinger* som banken gjør

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

FINANSTILSYNET
Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo
www.finanstilsynet.no

dag.bjorneset@finansstilsynet.no